

เรื่อง ผู้ขอจัดตั้งพรรคนำชายขอให้วินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายนำชาย แซ่มฟัก ผู้ขอจัดตั้งพรรคนำชาย (ผู้ร้อง) ในฐานะหัวหน้าพรรคฯ ได้จัดแจ้งขอตั้งพรรคการเมืองชื่อ “พรรคนำชาย” ต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง (ผู้ถูกร้อง) ต่อมานายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๒ แจ้งว่าไม่รับการจดทะเบียน เนื่องจากนายนำชายฯ หัวหน้าพรรคถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำจังหวัดน่านตามหมายของศาลจังหวัดน่าน ที่ ๕๔๐/๒๕๔๒ และที่ ๗๐/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๒ จึงไม่มีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ (๔) ประกอบมาตรา ๑๒ และมาตรา ๒๑ ผู้ร้องเห็นว่าการออกหมายจับในระหว่างการยื่นขอจัดตั้งพรรคการเมือง และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งข้อหาโดยไม่มีเจ้าทุกข์รวม ๘ ข้อกล่าวหา เป็นการก่อกวนก่อกอง ทำให้หาหลักทรัพย์ประกันตัวไม่ทันและผู้ร้องอ้างรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๓ ซึ่งบัญญัติว่าในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดและในขณะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญผู้ร้องได้รับการประกันตัวแล้ว

๒. ประเด็นเบื้องต้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๒ บัญญัติว่า “สาระสำคัญที่ต้องมีในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เรื่องต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล ให้เป็นสาระสำคัญที่ต้องมีในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เรื่องนั้น ๆ ตามรัฐธรรมนูญนี้” และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๒ มาตรา ๓๒๓ และมาตรา ๓๒๘ (๑) บัญญัติให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญในเรื่องการจัดตั้งพรรคการเมือง และการจดทะเบียนพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมือง ตามกฎหมายดังกล่าวบัญญัติไว้ในหมวด ๑ มาตรา ๑๗ วรรคหนึ่งว่า “ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียนตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ มิสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียน” เมื่อกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวบัญญัติสาระสำคัญเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๒ และมาตรา ๓๒๘ (๑) โดยให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด คำรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้วประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องที่ผู้ขอจัดตั้งพรรคนำชายไปยื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๗ แล้วส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจงและข้อมูลการดำเนินคดีกับผู้ร้องไปยังศาลจังหวัดน่าน

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนพรรคนำชัยเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคสาม หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เหตุที่ผู้ถูกร้องนำมาใช้เป็นเหตุผลในการสั่งไม่รับจดทะเบียนพรรคนำชัยคือการที่ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคและยื่นคำร้องขอจัดตั้งพรรคถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำจังหวัดน่านตามหมายของศาลจังหวัดน่าน ทำให้เป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญอันเป็นการขาดคุณสมบัติของการเป็นผู้จัดตั้งพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘ ทำให้การเป็นหัวหน้าพรรคนำชัยของผู้ร้องสิ้นสุดลงไปด้วย จึงเป็นเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคไม่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๔) และวรรคสามที่บัญญัติว่า “เมื่อได้รับคำร้องขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบในเรื่องดังกล่าวต่อไปนี้ (๑) (๒) (๓) (๔) คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒ (๕) และวรรคสาม ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่าคุณสมบัติหรือจำนวนของผู้จัดตั้งพรรคการเมืองหรือนโยบายและข้อบังคับพรรคการเมืองหรือคุณสมบัติของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๔) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง” เมื่อพิจารณาเอกสารประกอบของผู้ถูกร้องและเอกสารการดำเนินคดีกับผู้ร้องที่ศาลจังหวัดน่านส่งมาแล้ว เห็นว่า ผู้ร้องเป็นบุคคลหนึ่งซึ่งรวมกันกับบุคคลอื่นมีจำนวนตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไปจัดตั้งพรรคนำชัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘ ที่บัญญัติว่า “ผู้มีสัญชาติไทยโดยกำเนิดซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์และไม่มีลักษณะที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มีจำนวนตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป สามารถรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน และเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ซึ่งลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๐๖ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งคือ ... (๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (๔) ...” เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏตามคำชี้แจงของผู้ถูกร้องและผู้ร้องมิได้โต้แย้งแต่ประการใดว่าผู้ร้องต้องคุมขังอยู่ที่เรือนจำจังหวัดน่านตามหมายของศาลตามกล่าว ประกอบกับผู้ร้องต้องด้วยมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๑๔) และวรรคสาม

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

วินิจฉัยชี้ขาดว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนพรรคนำชัยเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ วรรคสาม จึงให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายประเสริฐ นาสกุล นายโกเมน ภัทรภิรมย์ พลโท จุล
อติเรก นายจุมพล ณ สงขลา นายปรีชา เฉลิมวณิชย์ นายมงคล สระภู่น นายสุจิต บัญบังการ
นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ อีรพงษ์ นายอนันต์ เกตุวงศ์ และนายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๘ ตอนที่ ๕๖ ก วันที่
๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๔
